

'בילטמור, תכנית'

הצהרה שאושרה בוועידת ציוני אמריקה ב- 1942 הקוראת בגלוי לכונן מדינה יהודית בארץ-ישראל. באביב 1942 הגיעה התנועה הציונית לנקודת השפל העמוקה ביותר שלה. למרות מצבם החמור של יהודי אירופה, השתתפותו של היישוב בארץ במאמץ המלחמה של הבריטים ושיתוף-הפעולה של הערבים עם הנאצים, סירבה ממשלת בריטניה בתוקף לשנות את מדיניות ה'ספר הלבן' שלה משנת 1939, שהגביל עליית יהודים לארץ והציב יעד של הקמת מדינה עצמאית בארץ בשלטון הרוב, כלומר, בשלטון הערבים. יתרה מזו, התנועה הציונית בארצות-הברית לא הצליחה לגייס את התמיכה החיונית של יהודי ארצות-הברית או של ממשלו של הנשיא פרנקלין דלנו רוזולט. נוכח כול אלו התכנסה ב- 10 וב- 11 במאי ועידה ציונית מיוחדת, סמכות של קונגרס. הוועידה התכנסה במלון בילטמור (Biltmore) בניו יורק (מכאן שם הוועידה ושם התוכנית שנתקבלה בה), והשתתפו בה לא רק צירים מאמריקה, ובהם סטיון שמואל ויז ואבא הלל סילבר, אלא גם מנהיגים ציונים אחרים, ובהם נשיא ההסתדרות הציונית חיים ויצמן, יושב-ראש ההנהלה הציונית דוד בן-גוריון וחבר ההנהלה נחום גולדמן.

בעת כינוסה של הוועידה עדיין לא היו נתונים מאומתים על ה'פתרון הסופי', אך ברור היה לבאי הוועידה שאסון נורא פוקד את יהודי אירופה. בסעיף 2 של החלטתה שלחה הוועידה 'דברי תקווה ועידוד לאחינו היהודים בגטאות ובמחנות הריכוז באירופה שבשלטון היטלר, ותפילה ששעת גאולתם לא תרחק'. הוועידה גם שלחה ברכות לבביות ללוחמות וללוחמים היהודים, וכן דברי שלום ורצון טוב לערבים. ואולם, סיומה של ההחלטה היה חד-משמעי: 'הוועידה מצהירה, כי הסדר המדיני בעולם אחרי המלחמה לא יכון על אדני שלום, צדק ושוויון, אלא אם ימצא סוף סוף פתרון לבעייה של העדר מולדת ליהודים' (סעיף 8), ולפיכך קראה הוועידה 'לכונן את ארץ-ישראל לקומונוולט (Commonwealth); למעשה, כפי שהוסבר בחוגים ציונים סגורים, שם של נוחות ל'מדינה') יהודית משולבת במערכת העולם הדמוקרטי החדש'.

הקורות באירופה עדיין לא היו ברורים דיים לציונים בארץ-ישראל ובארצות-הברית כדי שיוכלו לעמוד על מלוא משמעותם. הוועידה הגיבה על מידע חלקי בלבד, ודיברה על הצורך ליישב מחדש שני מיליוני פליטים יהודים, בעוד שלמעשה כבר נרצחו אז קרוב לשני מיליוני יהודים בברית-המועצות, בפולין וברומניה. ואולם, בוועידת בילטמור הכריז לראשונה רוב של הציונים בפומבי כי המטרה הסופית של הציונות היא כינון ריבונות יהודית. ההחלטה שנתקבלה בוועידת בילטמור היתה נר לרגליהם של סילבר ושל וייז, בפעילותם כשני היושבי-ראש של ועד החרום של ציוני אמריקה. למרות שכמה לא-ציונים בארצות-הברית, ובהם אנשי הוועד היהודי האמריקני, התנגדו לדרישה לכונן מדינה יהודית הכלולה בהחלטת ועידת

בילטמור, היתה ההחלטה הצהרת המטרות הציוניות המרכזית, עד שב- 29 בנובמבר 1947 אישרה עצרת האו"ם את התוכנית לחלוקת ארץ-ישראל ולהקמת מדינה יהודית.